

Κων/νος Χρ. Κωστούλας

ΗΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΤΑ ΚΩΡΙΑ ΜΑΣ, ΤΟΤΕ ΠΟΥ ΕΣΦΥΖΑΝ ΑΠΟ ΖΩΗ

► Γράφει ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΕΜΟΣ

Β', τελευταία
Στα νοτιότερα χωριά του Πωγωνίου, ο θέρος, άρχιζε το τρίτο δεκαήμερο του Ιουνίου ενώ στα βορειότερα έπρεπε να μπει ο Ιουλίου για να αρχίσει. Είναι χαρακτηριστικό τ αγροτικό απόφθεγμα που ακούγονταν συχνά: "Θέρος, τρύγος, πόλεμος...". Για τα χωριά μας στις δυό παραπάνω εργασίες θα πρέπει να προσθέσουμε και το αλώνισμα και το κόψιμο του κλαδιού για να τρέφονται τα ζωοδόξατα το χειμώνα. Όλες αυτές οι εργασίες ήταν τέτοιες που έμοιαζαν πραγματικά με πολεμικές επιχειρήσεις. Επαιρναν μέρες όλα τα μέλη της οικογένειας για να μπορέσουν να τα βγάλουν πέρα. Ειδικά για το θέρο έπρεπε άλλοι να θερίζουν με το δρεπάνι σκυβώντας όλη την ημέρα κάτω από τον καφερό ήλιο, άλλοι (κυρίως τα παιδιά) να συνοδεύουν το γαίδαρο φορτωμένο δέματα μέχρι τα αλώνια και εκεί να τον ξεφορτώνουν και να αφήνουν πρόχειρα τα δεμάτια εκεί, τα οποία το βράδυ θα αποθηκεύονταν στην αχυροκαλύβα. Κάποιοι, κυρίως ηλικιωμένοι, έπρεπε να φροντίζουν τις δουλειές του σπιτιού. Η συσκευασία και το δέσιμο των δεμάτων χρειάζονταν ειδική εκπαίδευση. Το φορτίο από τόση απόσταση που ερχόταν, πενούσε ανάμεσα από κλαριά, από βράχια και στενούς δρόμους. Αν τα στάχυα ήταν εκτεθειμένα έξω θα τρίβονταν ο καρπός και θα έφθαναν στο αλώνι μόνο τα άχυρα. Γιαυτό, το σιτάρι δένονταν σε χειρόβολα (χερδία) χοντρά. Τα χερδία αυτά τα τοποθετούσαν σταυρωτά, μάλλον χιαστί, με τα στάχυα προς το μέσα μέρος. Συνήθως εικοσιτέσσερα χερδία (χειρόβολα) έβαζαν σε κάθε δεμάτι. Δώδεκα από το ένα μέρος και δώδεκα από το άλλο με τα στάχυα μέσα και τα καλάμια προς τα έξω γίνονταν ένα δεμάτι που μόνο τα καλάμια φαίνονταν. Έτσι τα στάχυα προστατεύονταν θάμνισμα. Τα χερδία δένονταν με δυό-τρία καλάμια του ίδιου του σταιριού. Ολόκληρο το δεμάτι δένονταν με καλάμια βρίζας (σικαλής). Η σικαλή γίνεται υψηλή που πολλές φορές ξεπερνάει το ενάμιστο μέτρο. Ωριμάζει δε νωρίτερα από το σιτάρι. Τη θερίζαν, χτυπούσαν με ένα ξύλο τα στάχυα για να πέσει ο καρπός και το άχυρο το χρησιμοποιούσαν για το δέσιμο των δεματιών του σταιριού. Τη μούσκευαν (μούλιαζαν) καλά στο νερό για να είναι ευλύγιστη (να λουριάσει) και να μη κόβεται. Επαιρναν δυό μικρά χερδία μέχρι δέκα περίπου καλάμια το καθένα, τα έδεναν κόμπο από το μέρος που ήταν ο καρπός (στάχυα) και τα πόδια του. Όλη η διαδικασία μέχρι να λαγαρίσουν το σιτάρι από το άχυρο κρατούσε μέχρι αργά το απόγευμα.

Στη δουλειά, τους θεριστάδες τους συνόδευε και ο τζιτζίκας με το μονότονο τραγούδι του. Ήταν σα να κρατούσε μπάσο σε κάποιο σιγανό τραγούδι που άρχιζαν οι θεριστάδες για να ξεχνούν την κουράσή τους. Με τη διαφορά ότι εκείνος δεν σκοτίζονταν τι θα γίνει το χειμώνα, ενώ εκείνοι κουράζονταν όλη την ημέρα σαν τα μερμηγκία να εξασφαλίσουν τροφή για το χειμώνα που εδώ επάνω ήταν πολύ βαρύς εκείνα τα χρόνια. Μόλις τελειώνει ο θέρος άρχιζε αμέσως το αλώνισμα. Σε όλα τα χωριά εφρόντιζαν να κατασκευάζουν τα αλώνια εύερα. Δηλαδή σε σημεία που να μη εμποδίζεται το φύσημα του αέρα, γιατί ήταν απαραίτητος την ώρα του αλωνίσματος για να χωρίζεται το άχυρο από το σιτάρι, καθώς θα το ανέμιζαν με τα ξύλινα φτυάρια μετά το αλώνισμα. Τα αλώνια ήταν στρωμένα με μαύρες ή ασπρες πλάκες ανάλογα με τα πετρώματα του κάθε χωριού. Το δάπεδο ήταν ψηλότερο προς το κέντρο και χαμηλώνε λίγο προς την περιφέρεια, ώστε έδινε την εντύπωση κώνου. Στο κέντρο ήταν στημένο ένα χοντρό παλούκι περίπου ενάμιστο μέτρο, ο λεγόμενος στρόδερας. Από αυτόν έδεναν τα σχοινιά των βωδιών που έφερναν γύρω στο αλώνισμα. Η περιφέρεια έκλεινε με τοίχακι μέχρι τριάντα πόντους. Το περιτοίχισμα αυτό λέγονταν σφοντένα. Στις σχισμές ανάμεσα από τις πλάκες του δαπέδου φύτευαν χορτά. Όταν έρχονταν η ώρα να ετοιμάσουν το αλώνι έκαναν τις εξής εργασίες. Πρώτη δουλειά να "ξύσουν" το αλώνι. "Ξύσιμο" δε έλεγαν το κόψιμο των χορταριών από τις σχισμές των πλακών με ένα σκαλιστήρι ή παλιό άχρηστο σκεπάρνι. Κατόπιν σκουπίζονταν καλά και άρχιζε το αλέιμμα. Από πολλές ημέρες συγκέντρωναν κάπου τις βουνιές των αγελάδων, τις κουβαλούσαν με κασόνια φορτωμένα στο γαίδαρο και έφτιαχναν χυλό. Με αυτόν αλείφαν το αλώνι σε όλες τις σχισμές και τη σφοντένα. Έμενε έτσι μιά μέρα για να ξεραθεί και την άλλη άρχιζε το αλώνισμα. Στο αλώνισμα χρειάζονταν η συμμετοχή όλης της οικογένειας. Μικροί και μεγάλοι έπαιρναν μέρος ο καθένας με τον τρόπο του. Οι μικροί έφερναν γύρω τα ζευγάρια των αγελάδων και έκαναν τούμπες στο άχυρο ή πήγαιναν στη βρύση να φέρουν κρύο νερό. Οι μεγάλοι ανακάτευαν το σιτάρι με το τρικουλί για να τριφτεί γρήγορα. Πολλές φορές έσερναν και το γαίδαρο πίσω από το ζευγάρι για να βοηθήσει και αυτός με τα πόδια του. Όλη η διαδικασία μέχρι να λαγαρίσουν το σιτάρι από το άχυρο κρατούσε μέχρι αργά το απόγευμα.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

Η διαδικασία για την ίδρυση του Κέντρου Ερευνών και Μελετών Πωγωνίου προχωρεί. Όπως γράψαμε στο προηγούμενο φύλλο μας, στα εγκαίνια της έκθεσης που οργάνωσε η εφημερίδα μας στan Ιωάννινα, "ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ", ο συμπατριώτης μας Καθηγητής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων κ. Απόστ. Παπαϊωάννου ανακοίνωσε την ίδρυση του ανωτέρω φορέα. Το Κέντρο Ερευνών και Μελετών Πωγωνίου θα αποτελέσει Τμήμα άμεσα συνδεδεμένο με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και αυτό προσδίδει κύρος και αποτελεί ελπίδα ότι θα δώσει την ευκαιρία που χρειαζόταν το Πωγώνι για μιά μεθοδευμένη και συστηματική έρευνα και μελέτη των πολιτισμικών στοιχείων της επαρχίας μας. Αναμένουμε τη λήψη των σχετικών αποφάσεων και καλό ξεκίνημα. Νομίζουμε ότι πολλοί Πωγωνήσιοι θα συντρέξουν σε αυτή την προσπάθεια που θα αποτελέσει σταθμό για το Πωγώνι.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΩΓΩΝΗΣΙΩΝ

Στο τ/χ 32, τ.17(2000), του περιοδικού "ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ", σελ. 89-108, δημοσιεύεται μελέτη του εξ αμφοτέρων των γονέων Καετανιάτη Κώστα Β. Καρανάτση με τίτλο "Μοναστηριακή περιουσία και διαχείριση(19ος-20ος αι.) - Η περίπτωση της Μονής Ραγίου". Ο Κ.Β.Καρανάτσης, είναι πτυχιούχος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος γαλλικού διδακτορικού διπλώματος. Τώρα διδάσκει ως λέκτορας στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Στις μελέτες του επικεντρώνει το ενδιαφέρον του σε θέματα οικονομίας και κοινωνίας του ιστορικού παρελθόντος. Στο εκ 572 σελίδων συλλογικό έργο ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, επιμέλεια Β. Νιτσιάκος, έκδ. Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων, Ιωάννινα 1998, το Κεφάλαιο "Το οικονομικό υπόβαθρο" έγραψε ο Κ. Καρανάτσης, ο οποίος ετοίμασε και τους στατιστικούς πίνακες και συνεργάστηκε στην καταγραφή των πολιτιστικών στοιχείων. Ο Κ.Β.Καρανάτσης, στο παρελθόν έτος, στις καθιερωμένες ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ-ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ της ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ, η οποία εκδίδει το επιστημονικό περιοδικό ΜΝΗΜΩΝ, ανέπτυξε το θέμα "Η έννοια της ιστορικότητας στην επιτόπια έρευνα. Μιά κατάθεση προσωπικής μαρτυρίας και προβληματισμού".

Θα ήταν σοβαρότατη παραλειψη αν δεν κάναμε λόγο και για τον καλλιτέχνη φωτογράφο Κώστα Καρανάτση, ο οποίος επιβίωσε κατατάσσεται στους αξιόλογους Ηπειρώτες ερασιτέχνες φωτογράφους. Φωτογραφίες που έχουν κοσμήσει περιοδικά και εφημερίδες και έχουν εκτεθεί σε πολλές εκδηλώσεις. Ιδιαίτερα αναφέρουμε τη φωτογραφική έκθεσή του στα Γιάννενα το Μάρτιο 1998 που άφησε καλές εντυπώσεις για την ποιότητα της δουλειάς και τον τρόπο απεικόνισης των θεμάτων.

ΟΙ ΜΕΡΟΠΑΙΟΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ CD ΚΑΙ ΚΑΣΕΤΕΣ ΜΕ ΠΩΓΩΝΗΣΙΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ ΛΟΥΚΑ ΧΑΛΚΙΑ

Στα πλαίσια της Πολιτιστικής δράσης των Μεροπαίων, η Αδελφότητα Μεροπαίων Θεσσαλονίκης κυκλοφόρησε σε CD και κασέτες το "Ρομπινιώτη Πανηγύρι" με σκοπούς του Πωγωνίου. Παίζει κλαρίνο ο Πέτρος Λούκας Χαλκιάς, βιολί ο Αχιλλέας Χαλκιάς και τραγουδούν οι Αντώνης Κυρίτης και Κων. Θεοδώρου. Η έκδοση αυτή αποτελεί μιά αυθεντική παραγωγή με Πωγωνήσιους σκοπούς σε μιά εκτέλεση που θα ικανοποιήσει και τους πιο απαιτητικούς λάτρεις της Πωγωνήσιας μουσικής παράδοσης. Είναι άλαστο η πρώτη έκδοση σε CD που παρουσιάζεται από φορέα του Πωγωνίου και οι Μεροπαίοι πρωτοπορούν σε αυτή την πολιτιστική δράση. Η έκδοση αυτή διατίθεται: Στη Θεσσαλονίκη από τον πρόεδρο της Αδελφότητας κ. Γεώργιο Τζήμα Ερμού 39 τηλέφωνο 279002 και από το STUDIO 3. Στα Γιάννενα από τον Χαράλαμπο Κωστούλα πρόεδρο του Εξωραϊστικού Συλλόγου, Ι. Παλαιολόγου 4, τηλέφωνο 27094. Στην Αθήνα στο κατάστημα του Μεροπαίου Γεωργίου Ευθυμιάδη Κυδαθηναίων 29 στην Πλάκα.

Η ΕΚΘΕΣΗ «ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ»

Ένα μήνα κράτησε η έκθεση, "ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ", από 11 Ιουνίου μέχρι 10 Ιουλίου, που διοργάνωσε η εφημερίδα μας. Περισσότερα από χίλια αντικείμενα με Πωγωνήσιο ενδιαφέρον εκτέθηκαν στο χώρο του παλιού εκθετηρίου στο λόφο της ΕΗΜ που μας παραχωρήθηκε δωρεάν. Ικανοποιητικός ήταν ο αριθμός των επισκεπτών και κολακευτικά ήταν τα λόγια που ακούσαμε. Ήταν η πρώτη φορά που το Πωγώνι έκανε μιά τέτοια παρουσία με ένα πλούσιο και άγνωστο υλικό που αναδεικνυε τον πολιτισμό, την ιστορία, την παράδοση και τη μνημεία και το περιβάλλον της επαρχίας μας. Είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε με πολλούς Πωγωνήσιους καθώς και με άλλους επισκέπτες από άλλες περιοχές, όπως και με ανθρώπους των γραμμάτων και της τέχνης. Μας ενθουσίασαν με την κριτική τους και τις προτάσεις για περαιτέρω προβολή της Έκθεσης. Μεσα στις προτάσεις ήταν η μεταφορά της έκθεσης στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, η επανάληψη της έκθεσης το χειμώνα σε κεντρική αίθουσα των Ιωαννίνων, όπως και η μεταφορά σε χωριά του Πωγωνίου. Πλήρης ήταν η κάλυψη από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης των Ιωαννίνων με τρεις ραδιοφωνικές παρουσιάσεις και τηλεοπτική παρουσίαση στα δελτία ειδήσεων. Για την έκθεση εκτεταμένες και περιεκτικές ήταν οι κριτικές και αναλύσεις στον τοπικό τύπο από τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου μας συμπατριώτη κ. Απ. Παπαϊωάννου, τους φιλόλογους κ.κ. Αθανάσιο Δέμο, Άγγελο Ράπτη, Νικηφόρο Κάτσενο, την ποιήτρια και λογοτέχνη κ. Άννα Δερέκα, τον δημοσιογράφο κ. Χρήστο Τσέση, τον πρόεδρο της Εταιρείας Λογο-

τεχνών και Συγγραφέων Ηπειρου κ. Νικ. Τέντα και τον συνταξιούχο Εκπαιδευτικό Σύμβουλο κ. Χρήστο Γκόγκα, καθώς και άλλα σχόλια των εφημερίδων. Δημοσιεύτηκαν δε και αρκετές φωτογραφίες από την έκθεση. Η πρωτοβουλία αυτή της εφημερίδας μας, έδωσε πάλι αφορμή για την ανάγκη να δημιουργηθεί κάποιος φορέας συστηματικής μελέτης και έρευνας του Πωγωνίου και θετικά αντικρούστηκε η ανακοίνωση από τον συμπατριώτη καθηγητή της ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων κ. Απόστ. Παπαϊωάννου για την καλή εξέλιξη που έχει μιά τέτοια πρωτοβουλία του. Αισθανόμαστε ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση για την υποδοχή και την καλή κριτική που έγινε στην έκθεσή μας και σε αυτή την πρωτοβουλία της εφημερίδας μας, και από τη θέση αυτή θέλουμε να ευχαριστήσουμε για τη συνεργασία και τη συμμετοχή, την Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών, την 6η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων, την Αδελφότητα Μεροπαίων Θεσσαλονίκης, το Κέντρο Πολιτιστικής Αναφοράς του Εξωραϊστικού Συλλόγου Μερόπης, τον Πωγωνήσιο εκδότη κ. Βασίλειο Κουτσογιάννη, τους φωτογράφους κ.κ. Ιωάννη Μπράτη, Ελευθέριο Ζαφείρη και Κώστα Ζαφείρη και τον γραφίστα Παντελή Γρ. Κωστούλα. Θέλουμε επίσης να ευχαριστήσουμε τους συμπατριώτες και φίλους που με τη δική τους ενθάρρυνση και χορηγία συντέλεσαν στην υλοποίηση αυτής της προσπάθειας. Και από τη σελίδα αυτή θέλω να ευχαριστήσω όλους τους επισκέπτες της έκθεσης, την θερμή συμπαράσταση και τον καλό τους λόγο. Για την τύχη της έκθεσης και την περαιτέρω πορεία σε επόμενο φύλλο θα αναφερθούμε ειδικά.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Ο χώρος μας δεν επαρκεί να μεταφέρουμε όλα τα κείμενα της κριτικής που δημοσιεύτηκαν στον τοπικό τύπο των Ιωαννίνων και άλλα έντυπα, αν και το θέλουμε πολύ για την ενημέρωση των συμπατριωτών μας, για την απήχηση που είχε αυτή η προσπάθεια προβολής του Πωγωνίου από την πρωτοβουλία της εφημερίδας μας. Θα περιορισθούμε σε χαρακτηριστικά αποσπάσματα στη γενική θεώρηση και κριτική, καθώς, η περιγραφή του περιεχομένου της έκθεσης έχει δημοσιευθεί.

* Ο Αθανάσιος Δέμος - φιλόλογος, γράφει μεταξύ των άλλων στον "ΠΡΩΪΝΟ ΛΟΓΟ":
"Είναι αξιοπροσοχής ότι για πρώτη φορά το Πωγώνι κάνει αισθητή την παρουσία του στον ευρύτερο χώρο της Ηπείρου. Αλλά και το πλούσιο και αξιόλογο υλικό προκαλεί το ενδιαφέρον των επισκεπτών. Περί τα 800 εκθέματα αποτελούν την έκθεση. Αξιοσημείωτη είναι η παρουσίαση 35 εφημερίδων, εντύπων αλλά ακόμη και χειρογράφων.

Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στους διοργανωτές της υπέροχης αυτής έκθεσης και κυρίως στον εμπνευστή της ιδέας Κώστα Κωστούλα. Η προσφορά του στο Πωγώνι είναι πολύ μεγάλη. Η παρουσία του στον ευρύτερο Ηπειρωτικό χώρο και όχι μόνον, είναι αισθητή και με την συνεργασία του στη μεγάλη Ηπειρωτική εφημερίδα των Ιωαννίνων "ΠΡΩΪΝΟΣ ΛΟΓΟΣ".
Δεν πρέπει να μείνει Πωγωνήσιος που να μην ιδεί την έκθεση αυτή. Θα είναι μιά αναβάπτιση, μιά ψυχική ανανέωση για τους παλαιούς, γιατί όλα αυτά θα του δώσουν την ευκαιρία να κάνει ένα νοερό ταξίδι στο παρελθόν και να ξαναζήσει στο Πωγώνι την εποχή που έσφυζε από ζωή. Οι νέοι θα πάρουν γνήσιο από τη ζωή των προγόνων τους."

* Η Άννα Δερέκα, λογοτέχνης-ποιητής, έγραψε στην εφημερίδα "ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ" των Ιωαννίνων μεταξύ των άλλων:

"Περιφέρεσαι στις φωτογραφίες και στα παλιά κείμενα(εφημερίδες, επιστολές...) και νομίζεις πως η ίδια η ζωή θα αναμεταδοθεί από στιγμή σε στιγμή σε ανακρινόμενους."

Η έκθεση αυτή είναι σιωπηλή, με μιά σιωπή εσώτατη που σε διαπερνά σα μνήμη ερωτική και μακρινή. Μιά μνήμη ερωτική που σε κάνει να επιστρέφεις στους τόπους τους ίδιους όπου

γυρνούσες - και νάναι άλλοι - που σε κάνουν να εισπνέεις αργά, με μεγάλες μαύρες ανάσες - τα "ανέκαθεν άγνωστα" της Πατρίδας, και τα πάντα γύρω να γίνονται φιλή-φιλή ομίχλη, ομίχλη αγαπημένων πραγμάτων που τρίζουν μέσα στην απεριγραπτή σιωπή.

Βλέπω τον αγώνα του κυρίου Κωστούλα, να μαζέψει αυτό το υλικό, μέσα στα χρόνια, βλέπω την αγάπη του "Ξενητεμένου" στην Αθήνα, ποιητή Τάσου Πορφύρη, για την πατρίδα τους το Πωγώνι, και σκέφτομαι:

Το πιο σπουδαίο, να δημιουργήση κανείς την ταυτότητά του. Έτσι μπορεί να στέκεται αντάρκης κι ακέραιος.

Σ αυτή την έκθεση, μπορείς να δεις το Πωγώνι, ιστορικά και υπερχρονικά. Βέβαια ο Κων. Χρ Κωστούλας, το είδε όπως το έζησε.Και τους ανθρώπους όπως ήταν ΤΟΤΕ, με την αφησιώδη παρουσία τους, τους βλέπει απλά, σαν ομαίμονες. Τους είδε διαχρονικά, στα βασικά ανθρώπινα στοιχεία τους κι έτσι τους παρουσιάζει. Φυσικά, ως ανθρώπους που ενσαρκιώνουν καθωρισμένο εθνικό τύπο(με τις φορεσιές τους, τους χορούς τους...)..."

Στο κείμενο της Άννας Δερέκα ενσωματώνονται και δύο ποιήματα του συμπατριώτη, Καζιώτη, λογοτέχνη και ποιητή Τάσου Πορφύρη. Δημοσιεύουμε το ένα και αφήνουμε το δεύτερο για επόμενο φύλλο της εφημερίδας μας.

ΠΑΤΡΙΔΑ

Κλαίω όταν έρχομαι κι όταν φεύγω κλάω
κι ο χρόνος ανάμεσα νοιάθαι
ανήμπορος
κι άχρηστος
που δεν τα καταφέρνει να στεγνώσει
τα δάκρυά μου.

Τάσος Πορφύρης.
Στο επόμενο φύλλο μας θα δημοσιεύσουμε και άλλα αποσπάσματα από κριτικές της έκθεσης "ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ".

ΣΤΟ INTERNET

"ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ"
προσφορά του Πωγωνήσιου Κων/νου Γ. Μπάσιου από τη Βήσση στη διεύθυνση <http://users.forthnet.gr/foa/zan>

MARIANNA XAP. ΚΩΣΤΟΥΛΑ

Δικηγόρος

Σόλωνος 128 Τηλ. 01-3814682 • 3813580
Αθήνα Κινητό: 0938-075545

ΣΕΛΙΔΑ 7

ΥΙΟΙ ΣΠ. ΚΩΣΤΟΥΛΑ Ο.Ε.
Εθν. Αντιστάσεως 39 ΠΡΕΒΕΖΑ
τηλ. 0682-22313, 094-364551

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗ

Το Σάββατο 7 Ιουλίου 2001, έφθασε στο Πωγώνι, και συγκεκριμένα στην Πωγωνιανή, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κωστής Στεφανόπουλος προκειμένου να παραστεί στην τελετή των αποφοίτων των Επαγγελματικών Σχολών Λάτση και την απονομή υποτροφιών και πτυχίων σε μαθητές. Ο κ. Πρόεδρος έφθασε στην Πωγωνιανή στις 11 π.μ. όπου του επεφυλάχθει θερμή υποδοχή από τους συγκεντρωθέντες. Τον κ. πρόεδρο υποδέχθηκε στην είσοδο της Πωγωνιανής ο Πρόεδρος και το Κοινοτικό Συμβούλιο και νέοι και νεάνιδες με τοπικές φορεσιές και του προσφέρθηκε ανθοδέσμη. Στο κέντρο του χωριού και κάτω από τον βαθύσκιο πλάτανο, έγινε η επίσημη υποδοχή όπου τον προσφώνισε ο πρόεδρος της Κοινότητας κ. Παντ. Τσέβης, του ανακοίνωσε την ανακήρυξη του ως επιτίμου πολίτη του χωριού και του απενεμήθη ειδικό δίπλωμα, αναμνηστική πλάκα και το κλειδί του χωριού. Ακολούθως του προσφέρθηκαν αναμνηστικά δώρα, ένα ψηφιδωτό με παράσταση σχετική με την Ολυμπιάδα και μία προτομή γυναικείας Πωγωνήσιας μορφής. Απάντησε ο κ. Πρόεδρος με μία ομιλία γεμάτη θερμότητα και αγάπη για την περιοχή και κάλυψε όλα τα θέματα του ακριτικού χώρου, ευχήθηκε κάθε επιτυχία στην περιοχή για ανάπτυξη και ευχαρίστησε για τη θερμή υποδοχή. Εκεί όπου στην ώρα της επικοινωνίας του προέδρου με τους κατοίκους, ο διευθυντής μας είχε την ευκαιρία να ανταλλάξει λίγα λόγια με τον κ. Πρόεδρο και να του προσφέρει δύο βιβλία από τις εκδόσεις του με φωτογραφικά και ιστορικά θέματα για την Πωγωνιανή. Ακολούθως ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας μετέβη στις εγκαταστάσεις των Σχολών Λάτση όπου τον υποδέχθηκαν οι παράγοντες του Ιδρύματος, οι καθηγητές και μαθητές της σχολής, γονείς των παιδιών και πολλοί κάτοικοι. Εφέτος για πρώτη φορά επισκέφθηκε τις Σχολές και την Πωγωνιανή μέλος της οικογένειας Λάτση, η κυρία Εριέττα Λάτση, σύζυγος του ιδρυτή του Ιδρύματος κ. Ιωάννη Λάτση. Η εκδήλωση στη σχολή περιελάμβανε, προσφώνηση του

προέδρου της Δημοκρατίας από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο του Ιδρύματος κ. Άγγελο Κίτσο, απολογία της δεκάχρονης λειτουργίας του Ιδρύματος από

τον Πρόεδρο του Ιδρύματος κ. Ευάγγ. Χρόνη, σύντομο χαιρετισμό από την κυρία Λάτση και επίδοση αναμνηστικού δώρου στον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ακολούθως έγινε η απονομή υποτροφιών, των διπλωμάτων στους αποφοιτήσαντες, και τα παραχωρήτρια επαγγελματικού εξοπλισμού σε εκείνους τους αποφοίτους που εγκαθίστανται στα χωριά τους ως επαγγελματίες. Η εκδήλωση έκλεισε με δημοτική μουσική και χορούς από το χορευτικό συγκρότημα των Σχολών. Το μεσημέρι παρετέθη από το Ιδρυμα γεύμα στο Τουριστικό συγκρότημα Κωσταρά στο Δολό. Εν συνεχεία ο κ. Πρόεδρος και οι συνοδευόντες αυτόν μετέβησαν στο Ζαγόρι σύμφωνα με το πρόγραμμα της επισκέψεως. Η Πωγωνιανή γνώρισε για μία ακόμη φορά μεγάλη κίνηση και την ευκαιρία να υποδεχθεί τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας και να ακουστεί μια ακριτική φωνή που δημοσιοποίησε τα προβλήματα και τις ανάγκες του επιμεθόριου χώρου.

Πωγώνι και ...μικροτουρισμός!

• Ελάτε να ανακαλύψετε τοΆγνωστο Πωγώνι!

Με τον παραπάνω τίτλο, στην Έκθεσή μας "ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ", ήταν "στρωμένο" σε δύο τραπέζια, διαφημιστικό υλικό για τουρισμό στο Πωγώνι. Παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά όλες οι μονάδες ξενώνων και και ενοικιαζόμενων δωματίων καθώς και φωτογραφίες από αξιοθέατα του Πωγωνίου, μνημεία, τοπία, μουσεία, μοναστήρια και περιβάλλον, και μοιράστηκαν, όπου υπήρχαν, διαφημιστικά φυλλάδια. Για την ενημέρωση των συμπατριωτών μας και λόγω της καλοκαιρινής τουριστικής περιόδου καταχωρούμε τα στοιχεία που εκθέσαμε στο "ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ" για να τα κάνουμε... γνωστά!

* **Βήσση:** Ξενώνας - Δωμάτια 8 - Κρεβάτια 16 - Υπεύθυνοι Αποστόλης και Βασιλική Τζόκα - Πληροφορίες τηλεφώνω 0657-0-71208

* **Ωραιόκαστρο:** "ΠΑΝΟΡΑΜΑ" - Παραδοσιακός Ξενώνας - καφέ - Ψησταριά. Υπεύθυνος Δημ. Σχίζας - τηλεφώνω 0657-0-41591 & 41440 - Κιν. 0945851131 & 0945285428

* **Δελβινάκι:** Ι. Ξενώνας - 12 Δίκλινα - Υπεύθυνος Αθαν. Τσούτσος - τηλεφώνω 0657-0-22070.

II. Ενοικιαζόμενα δωμάτια - Δημοτική Επιχείρηση - 8 δίκλινα - υπεύθυνος Παν Βοδίνος - τηλεφώνω 0657-0-22230 &

22606.

* **Δολό:** Αγροτουριστικό Συγκρότημα Χριστόφορου Κωσταρά - Αναψυκτήριο - Εστιατόριο - Μπάρ - Υπεύθυνος Χριστόφορος Κωσταράς - τηλεφώνω 0657-0-31396

* **Κτίσματα:** Ενοικιαζόμενα δωμάτια - Κρεβάτια 12 - Ταβέρνα - Μπάρ - Υπεύθυνος Δημήτριος Μήτσης - τηλεφώνω 0657-0-51122

Μοιράστηκαν:

1. Διαφημιστικό φυλλάδιο Ξενώνα Δ. Σχίζα, Ωραιόκαστρο.
2. Διαφημιστικό φυλλάδιο Αγροτουριστικού συγκροτήματος Χριστόφ. Κωσταρά, Δολό
3. Διαφημιστικό φυλλάδιο Λαογραφικού Μουσείου Πωγωνιανής.
4. Διαφημιστικό φυλλάδιο Μουσείων Πωγωνίου, Πωγωνιανής - Κατσάνης - Στρατινίστας και Ζαβρόχου
5. Διαφημιστικό φυλλάδιο του ιδιωτικού Μουσείου "ΜΕΓΑΡΟ ΓΚΡΟΖΑ" στην Αίγινα του Πωγωνήσιου Βασ. Γκρόζα.
6. Ενημερωτικό-Τουριστικό φυλλάδιο της εφημερίδας "Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΠΩΓΩΝΙΟΥ" για τον αρχαιολογικό χώρο της Άνω Κουλάδας του Γορμού.
7. 16-σέλιδο φυλλάδιο με το περιεχόμενο της Έκθεσης.

ΓΕΝΙΚΑΠΩΓΩΝΗΣΙΑΙ

- Να μας ξανάρθει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στο Πωγώνι! Να μας ξανάρθει!
- Μπαλώθηκαν ...επειγόντως κάποιοι δρόμοι, ασφαλτοστρώθηκαν τα πολύ φθαρμένα τμήματα, εκεί που θα περνούσε και καθαρίστηκαν τα ρείθρα!
- Να μας ξανάρθει, αλλά πότε; Αυτό συμβαίνει κάθε είκοσι και παραπάνω χρόνια! Το τελευταίο ήταν με τους... βασιλιάδες! Και να μή το παρεξηγήσουν γιατί έτσι γινόταν και τότε.....
- Γιατί τόσοι της προσωπικής ασφάλειας του δημοφιλούς και ...φιλόλαου Προέδρου στη Βοστίνα;
- Δεν γνωρίζουν ότι στην Πωγωνιανή είναι ...μαέστροι στην υποδοχή Υψηλών Προσώπων;
- Από παλιά! Από τον καιρό της Τουρκοκρατίας! Παράδοση που τηρείται με ευλάβεια! Και πάντοτε θγήκε ...κερδισμένη!!
- Το "ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ", θγήκε στην επιφάνεια με την Έκθεση που οργάνωσε η εφημερίδα μας.
- Πολλά επαινετικά ακούσαμε για τα χίλια και πλέον αντικείμενα που εκτέθηκαν σε αυτή την Έκθεση.
- Το πιο ενδιαφέρον που σημειώσαμε ήταν αυτό που είπε μία διανοούμενη, και όχι Πωγωνήσια, και το καταγράψαμε.
- Είπε φεύγοντας από το χώρο της Έκθεσης: "Επι τέλους είδαμε και κάτι άλλο ενδιαφέρον. Βαρεθήκαμε να ακούμε συνεχώς για το Ζαγόρι".
- Αυτό ήταν το καλύτερο εύσημο. Ακουστήκαμε και...συγκριθήκαμε.
- Χίλια κομμάτια στην έκθεση, με τη ταυτότητα του Πωγωνίου, δεν μπορούν να μείνουν απαρατήρητα.
- Καλό...φιλολογικά, είναι το γράμμα διαμαρτυρίας του Δημάρχου Δελβινάκιου για τους νέους συνοριοφρουρούς της Αγίας Μαρίνας, που δεν είναι Πωγωνήσιοι!
- Όμως, καλό θα ήταν να το στείλει και σε όλους όσοι αρμόδιοι προσέδραμαν θλιμένοι εκείνες τις τραγικές ώρες και υπόσχονταν λαγούς με... πετραχίλια!
- Έτσι, να τους γράψει. Και να τους ρωτήσει που είναι εκείνοι οι...λαγοί και εκείνα τα...πετραχίλια!
- Και οι ...βουλευτές μας; Τί του είχαν υποσχεθεί; Τώρα μπορεί, αν θέλει, να τους κράξει ότι τον καροΐδεψαν. Δική του η ευθύνη αφού δεν τους δέσμευσε....
- Αλλά, τα πανηγύρια μας αυτή την εποχή έχουν τον πρώτο λόγο...
- Πανηγύρια με συνεσιάζεις και παραδοσιακά φαγητά και ποιο χωριό θα έχει την καλύτερη οργάνωση και...εξοπλισμό!
- Και τα πιο νόστιμα φαγητά και μεζέδες!
- Και συνεσιάζεις που έγιναν καλοκαιρινά....πανηγύρια για τα χωριά που δεν είχαν το καλοκαίρι το παραδοσιακό πανηγύρι τους!
- "Χαρείτε να χαρούμε", που λέει και το τραγούδι μας, και, "φίλοι καλώς ορίσατε" καθώς το θέλει η Πωγωνήσια παράδοση
- Και όσοι ασχολούνται με αυτή την οργάνωση και τελετουργία των πανηγυριών μας, ας κάνουν "επιστράτευση" και νέων για να κρατηθεί η παράδοση.
- Για να ...ελπίζουμε πως θα κρατηθούν αυτά τα πανηγύρια. Καλή διασκέδαση.

K.X.K

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΨΗΛΟΚΑΣΤΡΟΥ

Εγκαιρα και οργανωτικά μεθοδευμένη έφθασε η πρόσκληση από τον φίλο Πέτρο Παπαδόπουλο, πρόεδρο της Αδελφότητας Ψηλοκάστρου, για το πανηγύρι τους που θα γίνει την Κυριακή 26 Αυγούστου στο Ψηλόκαστρο και στη θέση "ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ".

Και όλα μελετημένα, για τα παραδοσιακά φαγητά και το γεύμα, ακόμη και στέγαστρο για την περίπτωση... βροχής! Νάσαι καλά Πέτρο και να χεις την δύναμη να κάνεις πολλά-πολλά πανηγύρια και να δίνεις το παράδειγμα στους νεώτερους και να θυμούνται πως με τέτοιες εκδηλώσεις ξανανιώνει κανείς και παίρνει δύναμη από τις ρίζες. Ελπίζω να συναντηθούμε και σε ευχαριστώ θερμά για την πρόσκληση.

ΣΤΗΝ ΤΣΙΑΤΙΣΤΑ ΤΟ Β' ΑΝΤΑΜΩΜΑ ΠΩΓΩΝΗΣΙΑΝ

Στην Τσιάτιστα θα γίνει το Β' Αντάμωμα των Πωγωνήσιων 2001, του ξεκομμένου Πωγωνίου, το τριήμερο 4-5-6 Αυγούστου. Οι εκδηλώσεις θα γίνουν στην πλατεία της Τσιάτιστας και στο Μοναστήρι του Σωτήρος.